

AGÓCS KÁROLY

Részletek a Remekmű c. könyvből

Hiúság

Hamar megszerettem a hegyvidéket, az erdőrengeteget, és hamar otthonommá lett a hegyoldal, egy kis tisztás közepén álló erdészház. Könnyen megélek abból, amit a természet nyújt; sose térek vissza a vadászból zsákmány nélkül, és tucatnyi hal akad a horgomra pár óra alatt, valahányszor lemegyek a folyóhoz. A fűrésztelepen dolgozóktól bármit be tudok szerezni, amire még szükségem lehet. Prémme fizetek nekik. Tőlük kapom a híreket is. Tőlük tudom, hogy már valóságos legendák keringenek az elnökgyilkosság körül. Derék, egyszerű, kevés beszédű emberek. Sose kérdezték, hogy ki vagyok, és hogyan kerültem ide. Én viszont néha-néha kísértést érzek, hogy felfedjem magam. Hiúságból, tudom. Igaz, egyszer már megtettem valaki előtt, és még most is szégyellem egy kicsit.

Már nem tartottam attól, hogy megtalálnak. Nem is fogtam gyanút, amikor egy kora téli délután zörgettek az ajtómon. Esteledett már, és apró, csillámló pelyhekben szállingózott a hó. Szikár, középkorú, kissé elhanyagolt külsejű férfi állt az ajtó előtt. Egyik kezében vándorbot, vállán bőrtarisznya, ám valamiért mégsem keltette bennem egy vándor benyomását. A fáradtság legkisebb jelét sem láttam a tekintetében. Szállást kért éjszakára. Azt mondta, elalszik a földön, megszokta már. Beengedtem. A botját kint hagyta, a falnak támasztva.

– Régóta úton vagy? – kérdeztem.

– Igencsak – válaszolta, de nem nézett rám.

Éreztem, hogy hazudik, és már bántam, hogy ajtót nyitottam neki. Megkérdeztem, hova akar eljutni. Azt felelte, nem tudja. Bujdosnia kell. Megkérdeztem, hogy miért. Azt válaszolta, megölt valakit. Évekkel azelőtt, de egy ideje úgy érzi, a nyomában vannak. Megkérdeztem, hogy ő szállást adna-e egy gyilkosnak. Azt mondta, attól függ, kit ölt meg.

– Te kit öltél meg? – kérdeztem akkor.

Egy darabig hallgatott, egy-egy fürkésző pillantást vetve rám olykor, mintha azt puhatolná, hogyan fogadom majd a válaszát. Aztán egyenesen a szemembe nézett.

– Az Elnököt – felelte egy halvány, gúnyos mosollyal.

Lassan fogtam fel, amit mondott, így lassan borított el a düh.

– Hazudsz! – sziszegtem. – Hazudsz! – ordítottam magamból kikelve. – Én öltem meg! Csakis én voltam képes megölni! Az én találmányom...! Az én...

Rájöttem, hogy beleestem a csapdájába. Pisztolyt rántott elő, és rám szegezte.

– Le vagy tartóztatva – mondta egykedvűen.

Intett, hogy üljek le az asztal túlsó oldalán, majd leült velem szemben.

– Egyértelmű volt – szólalt meg aztán változatlan egykedvűséggel, még mindig rám szegezve a pisztolyát –, hogy a biztonsági zónán kívülről csak egy újszerű fegyverrel, egy különösen nagy hatótávolságú puskával lőheték le. Szóval a te találmányod. De egy igazi mesterlövész szeme és keze is kellett hozzá.

– Eleget gyakoroltam – mondtam szárazon. Eltette a pisztolyát.

– Gonosz ember volt – beszélt tovább –, mindenki megkönnyebbült a halálának hírére. Alig egy év elteltével felsőbb utasításra lezártuk a nyomozást. Én azonban folytattam. Hiúságból. Számítva ugyanakkor az elkövető hiúságára is. Nem kis meglepedésemre szolgál, hogy jól számítottam. Nem túl egyhangú itt az élet? – kérdezte végül, ahogy felállt az asztaltól.

– A magamfajta szemlélődő ember számára nem – válaszoltam.

– Lent hagytam az autómát a fűrésztelepnél – mondta, miközben kilépett az ajtón. – Jó lesz visszaélnem, mielőtt teljesen besötétedik.

Ahogy kezet ráztunk, bemutatkoztunk egymásnak. Ő persze tudta a nevemet.

Az őrangyal

Sose mondtam neki, de még csak nem is éreztettem vele, hogy mennyire félttem, mennyire gyötör a félelem, mennyire szenvedek a gondolattól, hogy baja eshet, hogy elveszíthetem. Ugyanakkor hittem abban, hogy azért kerüli el a balvégzet, mert az iránta érzett szeretetemnek, vagy inkább az abból fakadó, valóságos szenvedésben kiteljesedő féltésemnek oltalmazó ereje van. Olykor már haragudtam is rá, és kezdtem attól félni, hogy végül meggyűlölöm, amiért ilyen szenvedésre kárhoztat engem.

Arról is hallgattam, hogy könnyek szöktek a szemembe a Gondviselés iránti hálától, a felszabadult örömtől, a boldogságtól, amit éreztem mindig, amikor végre meghallottam automobiljának a motorzúgását, ahogy vártam őt haza.

Harmincháromszor éltem át ezt a szenvedést és a hozzá kárpótlásként kapott, kárpótlásként járó boldogságot. Ennyiszor kellett átélnem, hogy megbékéljek azzal, hogy hóbortjának, szenvedélyének hódolva rendszeresen kockára teszi az életét. Vagy, hogy belefásuljon a lelkem a már-már kényszeres féltés gyötrelmébe, ami számomra természetes folyománya volt az iránta érzett mélységes szeretetemnek.

Tudtam, hogy a világmindenség titkai iránti kíváncsiság, a felfedező kedv, a kalandvágy része a férfiúi természetnek, akárcsak a hóbortokra, kicsapongásra, sőt káros szenvedélyekre való hajlamosság, ám az ő hóbortja egyfajta eretnokség volt a szememben, lázadás a Teremtés rendje ellen, és kacérkodás a halállal: Ikarosz legendájának életre hívása.

Valósággal rajongtam a madarakért. Némelyiknek a komor méltósága nyűgözött le, másoknak a kecsessége, megint másoknak a színpompás tollazata, az éneke vagy éppen babonákat sugalmazó titokzatossága, és irigyeltem tőlük a repülés szabadságát, amit álomban mámorító varázslatként éltem át olykor-olykor.

A gépmadár azonban, amiről ő mindig olyan lelkesen beszélt, nagy csalódást okozott. Ormótlan, esetlen és törékeny tákolmánynak

találtam, igazi lélekvesztőnek. Nem tudtam elhinni a láttán, hogy egy új kor hajnalát jelképezi az emberiség történetében, ahogy ő mondogatta, mely korban mindennapos és mindenki számára elérhető valóság lesz a repülés, és nemcsak mint kedvtelés, hanem mint az utazás leggyorsabb és legegyszerűbb formája is, és nemcsak egyik városból vagy országból a másikba, hanem egyik földrészről is a másikra, tengeren, óceánon át. Meglehet, nem is akartam hinni benne, és csak azért viseltetem ilyen elutasítóan a repüléssel szemben, mert féltettem őt.

Ostoba düh fogott el a gépmadár iránt. Úgy éreztem, elragadja tőlem, és tehetetlen féltékenységemben szinte megsemmisülten néztem, ahogy sötét füstöt okádó motorjának bömbölése közepette lassan elindul vele, hosszan gurul a földön, egyre sebesebben, majd nagy nehezen, imbolyogva, jobbra-balra billegve és vissza-visszaesve a földre, végül a levegőbe emelkedik.

Az volt a harmincharmadik repülése, és az egyetlen, amelynek szemtanúja voltam, engedve az unszolásának. Soha azelőtt nem éreztem át olyan hevesen a féltés gyötrelmét, mint akkor, sem pedig a felszabadult örömet, amikor néhány, végtelennek tűnő perc múlva, miután tett egy kört a mező felett, földet ért.

Ám utána valami megmagyarázhatatlan üresség támadt a lelkemben, és csak másnap tudatosult bennem, hogy már nem aggódom érte, nem nyomaszt a gondolat, hogy baja eshet, hogy elveszíthetem. Emiatt azonban bűntudatot éreztem, ami azzal a kétséggel párosult, hogy szeretem-e még őt igazán, ugyanúgy, mint addig. Az a kérdés is felmerült bennem, hogy bűn-e önmagában egy erény elvesztése. Mert én erénynek tekintettem azt az önpusztító, mások számára alighanem beteges féltést – amiről persze senkinek sem ejtettem szót –, aminek hittem oltalmazó erejében, ahogy már említettem.

Rosszra fordult az idő. Napokig hol esett az eső, hol meg goromba szél fűjt. Jó egy hét eltelt, mire újból hódolhatott a szenvedélyének.

Alkonyodott már, amikor meghallottam a motorzúgást. Nem dobbant meg a szívem,

nem öntött el melegség, nem éreztem megkönnyebbülést. Szinte ráérős léptekkel mentem ki a kapuhoz, miközben arra gondoltam, hogy már nem visszafognom kell az örömet, hanem inkább színlelnem a felszabadult örömet, amikor megöleljük egymást.

De nem ő volt az, hanem két rendőr. Mindjárt tudtam, hogy a halálhírét hozzák.

Az elfelejtett regény

Az író a negyvenes éveinek elején járt, amikor befejezte első könyvét, melyen csaknem egy évtizeden át dolgozott. Könnyen talált hozzá kiadót, mivel ő maga állta a kiadás költségeit, tehetős lévén.

Arra számított – nem alaptalanul –, hogy a könyv feltűnést fog kelteni, elnyeri majd a kritikások egyöntetű elismerését és az igényesebb olvasók széles táborának a tetszését, és egycsapásra hírnevet szerez neki. Arra is számítva ugyanakkor, hogy volt kedvese, aki néhány hónappal korábban durván szakított vele, beleolvasni is aligha fog, ha az ő nevét látja a borítón, álnevet választott. Úgy gondolta, könyvének sikere elégtétel lesz, egyfajta nemes bosszú a csalódásáért, szerelmi bánatáért, hiszen előbb-utóbb napvilágra fog kerülni, illetve maga fogja napvilágra hozni, hogy ő a szerző.

Jól számított, sőt felül is múlta várakozását a könyv sikere.

Természetéből adódóan került a nyilvánosságot. Könyvének népszerűsége hónapok múltán is egyre nőtt, és ő lassan elérkezettnek látta az időt, hogy felfedje kilétét.

Egy napon azonban súlyos balesetet szenvedett, és kómába esett.

Viszonylag hamar, alig egy hét elteltével ébredt fel belőle. Érzékszervei pár óra múlva már szinte kifogástalanul működtek, és a beszédképessége is rohamosan javult. Emlékezett a nevére és minden személyi adatára. Néhány nap elteltével már képes volt járni is, két mankóval ugyan és nagy nehezen. E tekintetben viszont alig javult az állapota a későbbiekben.

Én-tudata – aminek jelentős részét alkotják az átélt élmények és megszerzett tapasztala-

tok – nehezen felbecsülhető mértékű csonkulást, illetve módosulást szenvedett, hiszen sok minden kiesett az emlékezetéből, ugyanakkor a magáénak tudott jó néhány idegen, akár mások elmondására, akár a saját olvasmányaira, színházi és filmélményeire visszavezethető, akár pedig a felmenőitől megörökölt, a génjeibe kódolt és a balesete folytán onnan valami módon „kiszabadult” emléket. Elevenen éltek az emlékezetében például olyan helyek, ahol a valóságban sohase járt. Vagy az, akire volt kedveseként emlékezett – tisztán maga előtt látva az arcát –, egy valamikori híres filmszínésznő volt. Egy idegen nyelvből pedig, melyet annak előtte igen magas szinten bírt, mindössze egy jó tucatnyi, a mindennapi nyelvhasználatban aligha előforduló, egymással pedig távolról sem összefüggő szót, illetve fogalmat őrzött az emlékezte, mint például derékszögű háromszög, tarisznyarak, sípcsontvédő, lövészárak, költségvetési hiány, sugárhajtómű, csillagközi köd.

Nem emlékezett arra, hogy írt egy könyvet, és a megírásának hosszú évekre visszanyúló előzményeire sem.

Fel kellett fogadnia egy bejárónőt, aki bevásárol neki, főz rá, és hetente egyszer takarította. Ezen kívül nem volt szüksége segítségre. Nem vágyott társaságra, nem vágyott semmire, nem volt hiányérzete. Órák hosszat üldögélt az ablaknál a szemközti, előkelő szalalda díszes homlokzatát bámulva, vagy az ágyán heverészett, tompa révületbe merülve. Élete pusztán létezésre szűkült le, és természetesen fogta fel ezt az állapotot, ezt a szinte súlytalan lebegést, lassú sodródást az elmúlás felé.

Jó egy hónappal a balesete után, egy ködös téli délelőtt, miközben az ágyon feküdt és tekintete már hosszabb ideje a szemközti falnál álló könyvszekrényre meredt, hirtelen az az ötlete támadt, hogy ír egy regényt. Valósággal felvillanyozódott. Sorra jutottak az eszébe emlékezetes olvasmányai, szinte élvezettel idézte fel azok tartalmát, a főszereplők külsejét, természetét, jellemét, és hosszan elgondolkozott a mondanivalójukon.

Nagyot javult a kedélyállapota, visszatért az életkedve. Gondolatban elkezdte felépíteni a cselekményt, kitalálni hozzá a helyszíneket

és megteremteni a szereplőket, gondosan feljegyezve naponta minden újabb részletet, adatot. Egy hét alatt elkészült fejében a regény, de még nem szánta rá magát, hogy nekilásson megírni. Úgy érezte, nem kell sietnie vele, hiszen az első és legfontosabb lépésen már túljutott, vagyis megfogant benne a mű a maga teljességében, és ez elégedettséggel töltötte el. Igaz, tartott a kudarctól, de igyekezett nem gondolni rá. Derűs várakozásban, készülődésben teltek a napjai.

Egyik délelőtt már-már azon volt, hogy végre hozzáfog az íráshoz, ám úgy döntött mégis, hogy előtte beleolvas egy könyvbe, mintegy bátorságot meríteni. Különben is, egy sort sem olvasott a balesete óta. A könyvszekrényének középső polcán különféle dísz tárgyak sorakoztak, csak a két szélén állt egy-egy könyv, ferdén a szekrény oldalának támasztva. Az egyik egy híres író tán legismertebb műve volt – emlékezett is rá, hogy olvasta valamikor, és igen nagyra becsülte –, a másiknak a címe és szerzőjének a neve azonban teljesen ismeretlen volt számára. Ez volt az, amelyet ő maga írt, álnéven.

Leemelte a polcról, végigfeküdt az ágyán, és olvasni kezdte.

Meglepődött, hogy a saját ötletét látja viszont a regény indításánál, de csakhamar belefeledkezett az olvasásába. Valósággal lenyűgözte. Nem tudta letenni, szinte falta a sorokat, oldalakat, fejezeteket. Gyönyörűséggel, fájdalommal, meghatottan, elcsodálkozva és fel-felnevetve olykor.

Amikor a végére ért, gondosan az éjjeli szekrényre helyezte. Emlékezetébe villant, hogy van egy pisztolya, és az is, hogy hol tartja rejtve.

Az alábbi, rövid búcsúlevelet hagyta:

„Elolvastam a könyvet, amelyet meg akartam írni. Igen, ezt a könyvet akartam megírni, pontosan ezt, és talán nem túlzás azt mondanom, hogy szóról szóra. Nem érzek bosszúságot amiatt, hogy valaki más írta meg, inkább örülök, hogy sikerült megírnia, hogy létezik ez a könyv. Ennekem azonban éppen emiatt nincs miért tovább élnem.”

CZIBAK ILONA

Mézeskalácsszív tükörrel

Czibak Ilona (Fésüs László felvétele)

Jósorsomnak hála, anyai nagyanyám évtizedeken át része lehetett az életünknek. Közel lakunk egymáshoz, de nem csak a közelség okán volt szoros a kötelékünk. Apám hétközben munkásszállásokon lakott, mert a falunkban csak keveseknek adódott munkalehetőség. Hétféteken jött haza, de akkor még szombaton is dolgoztak, csak minden második szombat volt „szabad”. Így is hívták: „szabad szombat”. Anyám háztartásában elkélt a segítség, hisz a négy gyerek minden idejét lekötötte, de a súlyos közellátása és más gyengeségei is indokolták mamám jelenlétét. Amikor anyámnak el kellett menni valahová, vigyázott ránk, befűtött a kemencébe, kenyeret sütött, cipelte hátán a fűtéshez szükséges gallyakat, vagy kukoricaszárakat. Ha nem dolgozott tanyákon